

Politiikkaan oppiminen

Viime aikoina ollaan julkisuudessa oltu huolestuneita väitetyistä nuorten kiinnostumattomuudesta politiikasta. Viimeisin heräte tällaiselle keskustelulle on ollut Suomen Gallupin kesällä julkaisema mielipidetiedustelu Suomalaiset ja politiikka. Vuosi sitten julkaistun vastaavan tiedustelun mukaan 45 prosenttia 18—24 vuotiaista ilmoitti olevansa kiinnostunut politiikasta. Nyt kiinnostuneiden osuus oli laskeutunut 36 prosenttiin.

Huoleen saattaa olla aihettakin silloin kun kyse on demokratian ja yksilöiden kansalaisytyyden tulevaisuudesta. Monasti näkökulmana on kuitenkin vain ollut perinteinen isämainen yläpuolelle asettuva huolestuneisuus aikuisten maailman kyseenalaistumisesta. Tuota isämaista näkökulmaa luonnehtii käsitys lapsuudesta ja nuoruudesta pelkästään yhteiskuntaan tulemisena ja aikuisuudesta siinä olemisena.

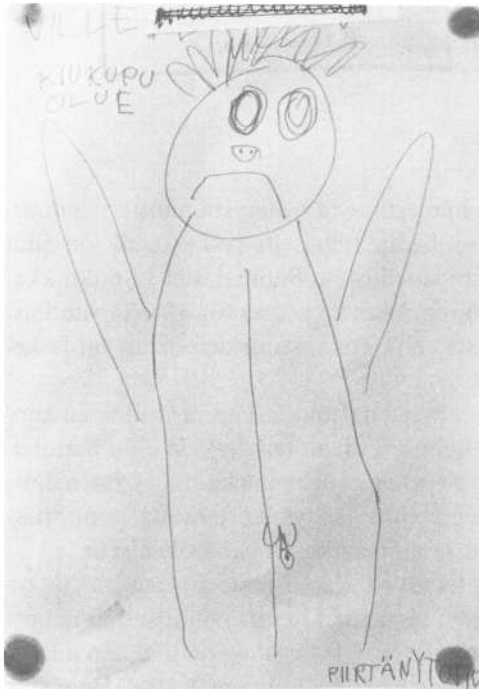
Suomen Gallupin mielipidetiedustelusta käydyssä keskustelussa tämä asenne on näkynyt yleisessä huolestuneisuudessa nuorten tämänhetkisestä¹ poliittisesta kiinnostumattomuudesta ja passiivisuudesta — nuoret ovat 'syllisiä' — paljoakaan miettimättä minkälaisesta politiikasta ei olla kiinnostuneita. On ilmeistä että kiinnostus politiikkaan mielletään — ja ainakin käydyssä keskustelussa on mielletty — mielenkiinnoksi puolueita, vaaleja, eduskuntaa jne. poliittisia instituutioita ja parlamentaarista poliittista toimintaa kohtaan. Mielipidetiedustelun haaste pitäisikin asettaa seuraavaan muotoon: miksi näin määrittely politiikka ei jaksaa kiinnostaa nuorisoa!

Ehkäpä tuo isämainen asenne sittenkin tunnustaa viime kädessä sen, että ongelmana on mikseivät lapset ja nuoret ole kiinnostuneet 'riittävästi' 'aikuisten politiikasta'. Tai ehkä tuo kysymys voidaan monessa tapauksessa muotoilla vielä tarkemmin: miksi lapset ja nuoret tulkitsevat aikuisten politiikan säännöt ja merkit toisin kuin viralliset säännöt ja tulkintatavat edellyttäisivät. Huolestuttavaa näyttää olevan myös se, että merkkien ja sääntöjen 'ei-aikuinen' tulkinta saattaa ironisoida virallista politiikkaa.

Politiikkaan sosiaalistuminen ja sosiaalistamisen poliittisuus ovat kummatkin valkoisia läikkiä myös suomalaisessa politiikan tutkimuksessa. David Easton ja Jack Dennis totesivat jo klassisessa teoksessaan *Children in the Political System. Origins of Political Legitimacy*. 1969, s. 389: »Arvioidessamme kirjallisuutta jouduimme hämmästyseksemme toteamaan miten lapsuutta on kuvattu poliittisena tyhjiönä mahdollisesti siitä syystä että tähänpäivään mennessä niin vähän huomiota on kiinnitetty lapsuuteen ajoittuvien sosialisatio-prosessien erityisiin poliittisiin aspekteihin.»

Itse poliittisen sosialisatioon määrittely on vaikea tehtävä. Laajasti määriteltynä sillä ymmärretään »kaikkea poliittista oppimista» (Richard G. Niemi, *Political So-*

¹ Tulosten tulkinnassa Suomen Gallup korostaakin kiinnostuksen politiikkaan olevan suhdanneherkkää ja kiinteässä yhteydessä politiikan ajankohtaistapahtumiin. Siis toisaalta politiikan kiinnostavuutta voidaan aina pyrkiä lisäämään ja toisaalta hetkellinen kiinnostumattomuuden lisääntyminen ei vielä sinänsä ole 'mitenkään vaarallista tai kohtalokasta'. Vaikkei politiikka juuri nyt ehkä kiinnostakaan, niin, mikäli 'syvempi' politiikan sosiaalistamisen prosessi on kunnossa, pohjimmitaan tai tiukan paikan tulen voidaan kuitenkin olla sitä mieltä, että Suomi on paras paikka.

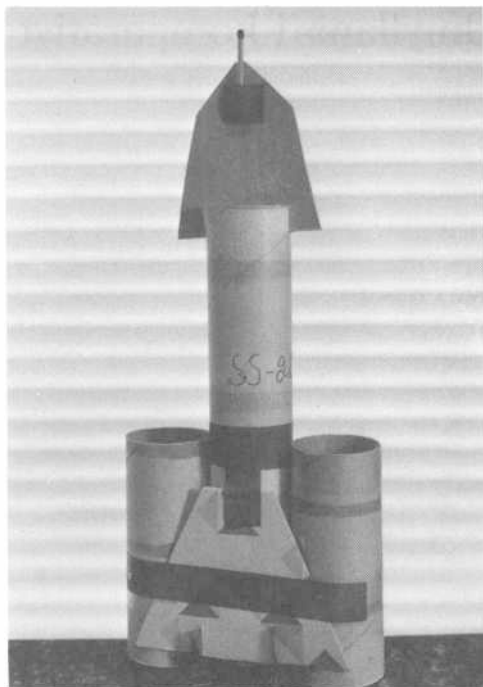

5 vuotiaan Oton »poliittinen näkemys» isosta veljestä.

cialization. Teoksessa Jeanne N. Knutsson (ed), *Handbook of Political Psychology* (1973). Poliittisen sosialisoinnin merkitys poliittiselle järjestelmälle, erityisesti sen stabiiliudelle, on perinteisesti ollut vahvasti esillä. Sen sijaan poliittisen sosialisoinnin merkitys yksilön persoonallisuudelle ja hänen kansalaiskyyvyllensä on ollut vähemmän esillä.

David Easton ja Jack Dennis kuvaavat lapsuuden poliittisen sosialisoinnin prosesseja seuraavasti: Varhaisimman poliittisen sosialisoinnin sisältönä näyttää olevan auktoriteetin oppiminen. Sen oppiminen, että esimerkiksi perheenkin 'yläpuolella' on olemassa voimakkaampia auktoriteetteja kuten liikennesäännöt, poliisi jne. Jo varsin varhaisessa vaiheessa opitaan tiedostamaan tällaisen vallan olemassaolo. Poliittiset auktoriteetit opitaan nimenomaan yksilöiden kautta, henkilölistämällä auktoriteetit (esimerkiksi presidentit ovat tässä suhteessa tärkeitä). Poliittisten auktoriteettien idealisointi on olennainen osa varhaista poliittista sosialisointia. Lapsille kernaasti kerrotaan ja opetetaan 'maailman olevan hyvän'. Tämän mukaisesti myös poliittiset johtajat ovat luotettavia, hyväätarkeitavia ja auttavaisia (ja tietysti jokaisen poliittisen johtajan on esiinnyttävä lasten ystävänä). Vaikeinta varhaisessa poliittisessä sosialisoinnissa on instituutioiden oppiminen: esimerkiksi mikä on eduskunta, miten se toimii, mitä vaikutusta sillä on ja mihin se instituutiona pyrkii. Tämän pitäisi kuitenkin olla kaikkein tärkeintä demokraattisessa poliittisessä järjestelmässä. Poliittisen sosialisoinnin 'myöhempi vaihe' näyttää väistämättä johtavan siihen että iän myötä idealisointi vähenee ja realismi ja kynnisyys kasvavat.

Poliittisten sosialisointi-prosessien tutkimusten vaikein kysymys on ollut, mistä asenteet opitaan. Vallitseva stereotyyppi on väittänyt, että »olemme vanhempiemme, erityisesti isiemme kaltaisia». Esimerkiksi Easton ja Dennis toteavat (s. 377),

8 vuotiaan Villen kommentti televisioutisten pää-
aiheelle 80-luvun alkupuolelta.

että vaikkei erityisen vahvaa näyttöä olekaan, niin on olemassa selvä tendenssi siihen, että lapsi projisoi vanhempien auktoriteetista saamaansa mielikuvaa poliittisiin auktoriteetteihin. Richard G. Niemi taas tekee joitakin varauksia tässä suhteessa. Varaukset ovat välttämättömiä silloin kun tarkastelukulmaksi otetaan poliittisen sosialisointin ja yhteiskunnallisen muutoksen välinen ongelma. Niemi toteaa, että jos ei ole mitään 'väliintulevia tekijöitä', niin lapset ovat aina jossain määrin vanhempiensa kaltaisia. 'Väliintulevat tekijät' ovat kuitenkin pikemminkin sääntö kuin poikkeus. Niinpä erityisesti erityiskysymyksissä, yksittäisten poliittisten kiistakysymysten näkökulmasta, vanhempien ja lasten välillä on todennäköisesti paljonkin eroavuuksia. Tässä mielessä poliittinen kanta ei ainakaan suoraviivaisesti periydy. Niemen mukaan sosialisointitutkimukset asettavat myös em. stereotypian isän hallitsevuuden kyseenalaiseksi. Tutkimustulokset viittaavat pikemminkin siihen suuntaan, että vanhemmat vaikuttavat tasa-arvoisesti tai äiti jopa enemmän.

Perheen lisäksi koululla on katsottu olevan keskeinen merkitys poliittisen järjestelmän oppimisessa. Easton ja Dennis toteavat koululaitoksen muodostavan Yhdysvalloissa lähes monoliittisen ja voimakkaaseen konsensukseen rakentuvan perustan poliittiselle järjestelmälle.

Poliittisen kannan periytyvyyttä ajatellen voidaan tänä päivänä aiheellisesti kysyä, kuinka hyvin vanhempien poliittinen kanta yleensä tiedetään. Toisaalta yhteiskunnallistumisen ja sosialisointiprosessien 'globaalistuminen' tuovat myös poliittiseen sosialisointiprosessiin uusia tekijöitä. Joukkotiedotuksen laajeneminen taivaskanavineen laajentavat väistämättä lapsen ja nuoren arkielämän lähipiiriä.